

## RECENZIJE / BOOK REVIEWS

**Nevenka Jeftić-Šarčević: OSVAJANJE SLOBODE IZRAŽAVANJA I TRANSFORMACIJA KOMUNIKATIVNOG SUVERENITETA,**  
Beograd, Institut za međunarodnu politiku,  
2010., 187 str.

Komunikolog i međunarodni ekspert za komunikacije dr.sc. Nevenka Jeftić-Šarčević objelodanila je knjigu pod naslovom „OSVAJANJE SLOBODE IZRAŽAVANJA I TRANSFORMACIJA KOMUNIKATIVNOG SUVERENITETA“ . Nakladnik ove vrijedne znanstvene knjige je Institut za međunarodnu politiku iz Beograda. Recenzenti knjige su europski priznati komunikolog prof.dr.sc. Toma Đorđević i dr.sc. Dragan Đukanović, istraživač Instituta za međunarodnu politiku u Beogradu.

Knjiga je nastala kao rezultat višegodišnjeg istraživanja na projektu „Srbija i suvremeni svijet: Perspektive i putovi učvršćivanja vanjsko-političkog, stabilnog i vanjsko-ekonomskog položaja Srbije u suvremenim procesima u međunarodnoj zajednici“. Prezentirana knjiga predstavlja finalno završno projektno istraživačko izvješće. Istraživački projekt je realiziran uz financijsku potporu „Ministarstva za znanost i tehnološki razvoj Republike Srbije“.

U sadržajnom smislu knjiga prikazuje najvažnija povijesna otkrića i postignuća o slobodi medijskog izražavanja, u prošlosti, i sve, u sadašnjosti, do tehnološke ekspanzije u osvajanju informacijskih sloboda i komunikacijskog suvereniteta svih građana i država. Autorica u knjizi ukazuje kako se sloboda govora transformirala u slobodu izražavanja i komuniciranja te kako se medijske slobode reflektiraju na slobodan protok informacija kao moжебitnih dostignuća u osvajanju komunikativnog suvereniteta. Kako ubrzani razvoj suvremenih medijskih tehnologija uvjetuje i omogućuje viši stupanj komunikacijskog suvereniteta, dakako, one prema autorici, omogućuju kulturni, ekonomski, politički, civilni te individualni slobodni suvereni komunikativni diskurs. Novi suvereni slobodni komunikativni diskurs autorica promatra kao izraz i produkt novih medijskih tehnologija koji etablira i učvršćuje komunikativni suverenitet svih građana te integraciju vrijednosnih standarda i slobode gospodarstva, kulture, znanosti, umjetnosti, politike i medija na svim razinama nacionalnih država.

Knjiga u sadržajnom smislu, uz autorski predgovor, je podijeljena u XI zasebnih samostalnih poglavlja: (1) Komunikacijski značajna otkrića u prošlosti; (2) Odnos političkih faktora prema komunikativnom suverenitetu; (3) Humanističke ideje i liberalni pokreti protiv

komunikativnog monopola vlasti; (4) Podjela komunikativnog suvereniteta; (5) Prodor novih medijskih tehnologija i humanističkih ideja koje vode proširenju komunikativnog suvereniteta; (6) Tehnološki potencijal medija iz temelja mijenja proporcije komunikativnog suvereniteta; (7) „Tehnički instrumenti konačno u našim rukama“: Komunikativne tehnologije kao pokretači vrijednosnih i normativnih određenja slobode komuniciranja i komunikativnog suvereniteta; (8) Nove tehnologije traže nove vrijednosti; (9) Komunikativni suverenitet svih u XXI stoljeću; (10) Europska neravnoteža slobode izražavanja, slobode medija i komunikativnog suvereniteta, i (11) Vrata globalnog komunikativnog suvereniteta. Vrijedno je istaknuti prolegomenu knjige kojom autorica hipotetskim pretpostavkama ukazuje kako nove komunikativne tehnologije otvaraju i nove neograničene mogućnosti za implementaciju komuniciranja u procesu ostvarivanja komunikativnog suvereniteta svih građana. Autorica ukazuje i analizira pravnu i komunikativnu problematiku te komunikološku regulaciju i deregulaciju informacijske i komunikacijske sfere na svim razinama nacionalnih država i njihovih političkih sistema. Knjiga vrijednosno u zaključnom razmatranju pledira na nužnost uključivanja mladih građana u edukativni proces odgoja i obrazovanja u cilju razvijanja komunikativnih kompetencija koje su neophodne u ostvarivanju komunikativnog suvereniteta, transkulturalnog i međureligijskog dijaloga u procesu ostvarivanja komunikativnog suvereniteta. Možemo zaključiti da je u knjizi, uz dužne pohvale za izvrsnu globalnu analizu, izostao kritički analitički osvrt o regionalnim, nacionalnim i lokalnim pitanjima komunikativne suverenosti. No, usprkos tom nedostatku, u knjizi je izvrsno obrađena fenomenologija globalne komunikacijske suverenosti. Svaki istraživački grandiozni povijesni projekt, pa tako i ovaj, u osvajanju sloboda izražavanja i transformacija komunikativnog suvereniteta predstavlja povijesni projekt malih država na putu njihove racionalne komunikativne izgradnje i ostvarivanja komunikativnog suvereniteta. Opravdano se nadati da će čitatelji ove knjige dobiti teorijski kompetitivni uvid u široki komunikativni spektar izgradnje globalnih, regionalnih, nacionalnih i lokalnih komunikacijskih suvereniteta. Knjiga inaugurira komunikativni model slobode izražavanja po principu „svi, sa svima, o svemu, potpuno i osobno odgovorno“ u borbi za osvajanje slobode građanskog izražavanja i transformacije komunikativnog suvereniteta u

pluralističkim društvima i državama.

Možemo zaključiti da ova vrijedna znanstveno-istraživačka knjiga u projektnom i sadržajnom smislu predstavlja hrestomatijski znanstveni projektni učinak i donosi vrijedne primijenjene znanstvene i stručne poučke kako osvajati slobodu izražavanja na putu transformacije građanskog i državnog komunikativnog suvereniteta na svim razinama globalne, regionalne, nacionalne i lokalne komunikacije.

Slobodni smo ovu knjigu, kao poučno komunikološko štivo, preporučiti čitateljima a posebno komunikolozima, politolozima, sociolozima, gospodarstvenicima i političarima koji u užem i širem smislu izučavaju međunarodne odnose, komunikacije, politiku i gospodarstvo.

Primljeno: 2011 – 07 – 18

Prof. dr.sc.Mario Plenković  
Katedra za komunikologiju GF-a,  
Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

**Miroslav Lilić: AUTOBIOGRAFIJA BEZ REPRIZE,**  
Zagreb, Profil Multimedija, 2011., 319. str.

Pred nama se nalazi autobiografska knjiga autora Miroslava Lilića, jednog od najpoznatijih televizijskih voditelja i urednika u povijesti Hrvatske televizije, koja je naslovljena izazovnim i provokativnim naslovom „Bez reprize“.

Autobiografija Miroslava Lilića komunikološki problematizira i pobuđuje psihološko razmišljanje o tome je li medijski život, novinarstvo, publicistika i politika smisao života, druženja, zabavljanja i voljenja drugih? Iako suvremeni svijet intezivno masovno komunicira s televizijom, od sredine prošlog stoljeća do prvog desetljeća novog stoljeća u vremenskim autobiografskim životnim i radnim autorskim okvirima, njezina struktura i funkcija društvenog utjecaja, posebno na razini metafizike, još ni izdaleka nije providna i jasna u promicanju smisla čovjekova života, rada i komunikativnog djelovanja. Dapače, televiziji kao mediju masovnog komuniciranja se prilazi bez kritičnosti te s malim razumijevanjem, pa je čitanje ove autobiografske popularne knjige „Bez reprize“ vrlo korisno, inspirativno i zanimljivo štivo. Popularna knjiga „Bez reprize“ je komunikološki, psihološki i sociolingvistički autobiografski zapis uglednog novinara i publiciste Miroslava Lilića s kraja 20.stoljeća i početka 21.stoljeća. Knjiga je svojevrsno autorsko upozorenje čitateljima o moći televizijskog utjecaja na televizijske gledatelje i ukupan smisao

života, rada i življenja u svijetu globalnog medijskog digitalnog okruženja. Osijetivši taj problem, kao i potrebu televizijskih gledatelja i čitatelja da shvate bit televizijskog koda, autor na svojevrsan način približava svoju životnu medijsku autobiografiju čitateljima sa svrhom građanske medijske rasonode i edukativne funkcije. Miroslava Lilić to potvrđuje brojnim autentičnim i neponovljivim autorskim doživljajima sakupljenim i foto dokumentiranim za ovu knjigu, a ima ih neusporedivo više nego što stane u ovu knjigu, gdje objašnjava, poučava i govori o televiziji, politici, društvu, estradi, diskografiji, „event“ događanjima i osobnosti autora. Autorski autobiografski zapisi Miroslava Lilića iz sfere privatnosti postaju javni (priče o slavnoj mrkvi, Titovoj smrti, ratnom novinarstvu, politici, ženama, estradi, „event“ događanjima, diskografiji, spletkama, ...) iz pera najpopularnijeg dugogodišnjeg televizijskog barda, novinara i televizijskog voditelja. Autobiografska knjiga „Bez reprize“ spada u red uvoda u specijalnu televizijsku komunikologiju najmoćnijeg suvremenog medija. Sadržajna građa knjige je radi lakše komunikativne čitljivosti rasterećena od poglavlja i sadržajnog kazala. Ona je strukturirana logičnim, kronološkim i autentičnim naslovima uvjetovanih autorskim medijskim, društvenim, političkim, gospodarskim i osobnim događanjima (...; Ustaj Miro, Hrvatska te zove; Novi direktor – novo vrijeme; Liliću, vodiš Dnevnik; Moj predsjednik je Tito; Muke s Partijom; Pozdrav svim braniteljima; Jedna ratna noć; Zadnji razgovor s Glavaševićem; Mladost u Drišu; Croatia Records; Obnova Siverića; ... Žene i posao; Što su ti prijatelji; ... i Opet Dunav) u kojima autor svjedoči o zubu prošlog vremena koji ostaje trajno zapisan u povijesti hrvatske medijske publicistike. Miroslav Lilić je knjigu namijenio prijateljima, kolegama, političarima i umjetnicima da čitaju ovu zanimljivu knjigu, koja na momente nadmašuje zdravu pamet, te da uživaju i pomalo zavide autobiografskim događanjima autora. Autor nam u knjizi nudi događaje, foto dokumentaciju, slučajna događanja, zanimljive ishode, uvjetovane medijske događaje, incidente, televizijske fenomene, stvaranje televizijske i diskografske produkcije s uspješnim i sretnim završetkom. Autobiografija „Bez reprize“ Miroslava Lilića, iz komunikativne policentričnosti, stavlja u središte političkih zbivanja, ugledne i važne osobe koja živi životom takozvanog „hrvatskog medijskog i političkog celebritya“ i angažiranog „multiplex televizijskog novinarstva“. Miroslav Lilić nas je godinama poučavao, zabavljao, educirao, a ponekad i gnjavio, s televizijskog ekrana ondašnje moćne Hrvatske televizije. U ovom legendarnom autobiografskom zapisu čitatelji spoznajno komuniciraju s